

Ulkoministeriö
Oikeuspalvelu
Ihmisoikeustuomioistuin- ja
-sopimusasioiden yksikkö OIK-40

VN/31917/2023
VN/31917/2023-UM-73

18.7.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö

Ulkoministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamisesta

Ulkoministeriö kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua sen laatimasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamisesta. Ulkoministeriö viittaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan sovittelusta pääsääntöisesti luovutaan ja lausuu esitysluonnoksesta Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden täytäntöönpanon valvonnassa annettujen suositusten sekä myös muiden ihmisoikeusmekanismien antamien suositusten näkökulmasta. Ulkoministeriö tukee hallituksen esitysluonnoksen keskeistä sisältöä, tavoitetta ja päämäärää.

Kuten esitysluonnoksessakin todetaan, lähisuhdeväkivalta on usein toistuvaa ja pitkäaikaisista ja se kohdistuu valtaosin naisiin. Lähisuhdeväkivalta on myös usein piilorikollisuutta ja yksi naisiin kohdistuvan väkivallan muoto.

Maa- ja kansainvälisesti 736 miljoonan naisen arvioidaan kohdanneen väkivaltaa ainakin kerran elämässään ja 640 miljoonaa yli 15-vuotiasta naista on kohdannut lähisuhdeväkivaltaa. Covid-19 pandemia lisäsi naisten kokemaa väkivaltaa. Naisiin kohdistuva väkivalta sen eri muodoissa on yksi yleisimmistä ihmisoikeusloukkauksista ja yksi vakavimmista naisten ja tyttöjen oikeuksien loukkauksista. Väkivalta usein estää myös naisten ja tyttöjen muiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen. Vanhempiin kohdistuvalla väkivallalla on suoria vaikutuksia myös lapsiin.

Suomi on saanut kansainvälisten ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanoa valvovalta sopimusvalvontaelimiltä huomattavan määrän suosituksia yksinomaan naisiin kohdistuvasta ja sukupuolittuneesta väkivallasta, sen ehkäisemisestä ja poistamisesta. Edellä mainitun lisäksi Suomi on saanut lukuisia suosituksia naisiin kohdistuvan väkivallan yksittäisistä eri muodoista. Viime vuosina suosituksissa on noussut esille naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvä sovittelu.

Hallituksen esitysluonnoksen nykytilaa koskevassa luvussa 2.1 selostetaan YK:n kaikkinaisten naisten syrjinnän poistamista koskevaa yleissopimuksen (SopS 67 ja 68//1986) sekä Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn yleissopimuksen (SopS 52 ja 53/2015, jäljempänä Istanbulin

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ulkoministeriö
PL 176
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Ulkoministeriö
Laivastokuja 3
00160 Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

+358 2 951 6001

Faksi
Fax
Fax

+358 9 629 840

S-posti, internet
E-post, internet
E-mail, internet

kirjaamo.um@gov.fi
www.um.fi

sopimus) esitysluonnoksen kannalta keskeisiä sopimusmääräyksiä. Näiden itsenäisten ja riippumattomien sopimusvalvontaelinten Suomelle antamia suosituksia sovittelusta käsitellään esitysluonnoksen alaluvussa 2.1.2.2 (CEDAW/C/FIN/CO/8 ja GREVIO/Inf(2019)9).

Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanon valvonnassa on meneillään perusvalvontakierroksen jälkeinen ensimmäinen temaattinen valvontakierros teemalla ”Luottamuksen rakentaminen tarjoamalla tukea, suojelua ja oikeudenmukaisuutta”. Suomen temaattinen raportti annettiin 26.10.2023 ja sen jälkeen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä (GREVIO) teki maavierailun Suomeen 15.-19.1.2024. Maavierailun aikana käydyn vuoropuhelun perusteella Suomelle saattaisi olla jälleen odotettavissa suosituksia liittyen sovitteluun. GREVIO on usein painottanut Istanbulin sopimuksen ns. syytepilaria, johon kuuluvat tehokkaat tutkinta- ja syytetoimet, jolloin kriittisessä vaiheessa olevaa rikostutkintaa ei tule ennenaikaisesti keskeyttää sovittelumenettelyn aloittamisen takia. GREVIO:n uudet suositukset Suomelle julkaistaan loppuvuodesta 2024.

Hallituksen esitysluonnoksessa viitataan myös kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen (SopS 59 ja 60/1989) täytäntöönpanon valvonnassa toukokuussa 2024 Suomelle annettuun suositukseen sovittelusta (CAT(C/FIN/CO/8)).

Ulkoministeriö toteaa, että edellä mainittujen suositusten lisäksi YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 7 ja 8/1976) täytäntöönpanon valvonnassa maaliskuussa 2021 YK:n ihmisoikeuskomitea antoi Suomelle suosituksia naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisestä ja torjunnasta suositellen varmistamaan, että naisiin kohdistuvat väkivaltatapaukset tutkitaan perusteellisesti, että tekijät asetetaan syytteeseen ja että heitä mahdollisen tuomion jälkeen rangaistaan asianmukaisilla seuraamuksilla (CCPR/C/FIN/CO/7). Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevät suositukset ovat Suomen osalta komitean tehostetussa täytäntöönpanon valvonnassa.

Myös muut kansainväliset ihmisoikeusmekanismit ovat antaneet Suomelle suosituksia naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. YK:n yleismaailmallisen määrääaikaistarkastelun neljännellä kierroksella vuonna 2022 naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä suosituksia antoi Suomelle yli 40 valtiota, eurooppalaisten valtioiden lisäksi muun muassa Kiina, Indonesia, Intia, Pakistan, Sri Lanka, Malediivit, Uzbekistan, Kanada, Uruguay, Chile, Costa Rica, Venezuela, Argentiina ja Brasilia (A/HRC/52/9). Tämä osaltaan kertoo siitä, miten muut valtiot näkevät Suomen toimenpiteet naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Edellä mainittujen Suomelle annettujen suositusten valossa lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumista pääsääntöisesti voidaan pitää erittäin myönteisenä.

Ulkoministeriö katsoo, että kaikki Istanbulin sopimuksen sisältämät naisiin kohdistuvat väkivallan muodot, esityksessä mainitun lähisuhdeväkivallan lisäksi, tulisi sisällyttää hallituksen esitysluonnoksessa sovittelukiellon piiriin.

Lisäksi on huomioitava, että Istanbulin sopimuksen mukaan naisiin kohdistuva väkivalta kattaa myös seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin naisiin kohdistuvan väkivallan osalta.

Istanbulin sopimuksen määräykset ovat Suomea suoraan velvoittavia ja niiden sisältöä tarkennetaan Istanbulin sopimuksen selitysmuistiossa, johon voitaisiin viitata hallituksen esitysluonnoksessa nykyistä laajemminkin. Selitysmuistiossa korostetaan esitysluonnokseen kirjatun lisäksi myös, että lähisuhdeväkivallan dynamiikan vuoksi väkivaltaa kokenut ei koskaan voi olla sovittelutilanteessa tasavertaisessa asemassa tekijän kanssa ja siksi tämän tyyppisen väkivallan sovittelua tulisi välttää.

Hallituksen esitysluonnos on laadittu sukupuolineutraalisti, vaikka ulkoministeriön käsityksen mukaan esityksellä pyritään erityisesti vastaamaan Suomen kansainvälisiltä sopimusvalvontaelimiltä saamiin päätelmiin ja suosituksiin eli kritiikkiin siitä, miten Suomi on ehkäissyt ja torjunut naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Näin ollen ulkoministeriö katsoo, että hallituksen esitysluonnokseen olisi tullut sisällyttää sisällöllisesti huomattavasti kattavampi sukupuolivaikutusten arviointi sekä nykytilasta että esityksen vaikutuksista, mukaan lukien taloudelliset vaikutukset, nimenomaan naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisessä ja torjunnassa. Esimerkiksi VNTEAS-julkaisussa vuodelta 2021 ”Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset: Terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa” lähisuhdeväkivallasta aiheutuneet kustannukset viiden vuoden ajalta arvioitiin 150 miljoonaksi euroksi. Parisuhdeväkivallasta aiheutui sosiaalipalveluille 60–90 % ja oikeuspalveluille (ml. poliisi) 70 % lisäkustannukset vuosittain verrattuna ei parisuhdeväkivaltaa kokeneisiin.

Ulkoministeriö viittaa hallituksen esitysluonnoksen lukuun 5.2 ulkomaisten lainsäädännöstä ja muista ulkomailla käytetyistä keinoista ja korostaa sitä, että sovittelun käytön ja sen yleisyyden sekä sovittelun kieltämisen ja kiellon perusteiden osalta olisi saatavissa käyttökelpoista perustietoa edellä mainittujen seikkojen kehityssuunnista nimenomaan naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnassa.

Ulkoministeriö kiinnittää sosiaali- ja terveysministeriön huomiota siihen, että hallituksen esitysluonnoksessa ei ole käsitelty 13.6.2024 voimaan tullutta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2024/1385 naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta.

Lopuksi ulkoministeriö toteaa, mikäli Suomi pyrkii tuloksellisesti vähentämään ja ehkäisemään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa yhtenä Suomen vakavimmista ja pitkäaikaisimmista ihmisoikeusloukkauksista, tulisi kaikki, myös lupaavia käytäntöjä sisältävät keinot ottaa tehokkaasti käyttöön, mukaan lukien sovittelukielto kaikissa naisiin kohdistuvan väkivallan eri muodoissa.

Yksikönpäällikkö Krista Oinonen

Lainsäädäntöneuvos Marjatta Hiekka

Liitteet -

Jakelu sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi UM/OIK-01, OIK-02, POL-03, POL-40

VN/31917/2023-UM-73

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: